

MAKTABGACHA TA'LIM YOSHIDAGI BOLALARNING KITOBGA BO'LGAN QIZIQISHINI OSHIRISH

Shamuratova Sevinch Quvondiq qizi
Urganch davlat pedagogika instituti o'qituvchisi
+998931357763

sevinchshamuratova804@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur ishda maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarning kitobga bo'lgan qiziqishini oshirishning pedagogik-psixologik asoslari yoritiladi. Tadqiqotda bolalarda erta yoshdan boshlab kitobxonlik ko'nikmalarini shakllantirish, o'qishga mehr uyg'otish hamda badiiy adabiyot orqali ularning nutqi, tafakkuri va tasavvurini rivojlantirish masalalari tahlil qilinadi. Shuningdek, Maktabgacha ta'lim vazirligi tomonidan belgilangan talablar asosida ta'lim jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar va oilaviy hamkorlikning ahamiyati ochib beriladi.

Kalit so'zlar. kitob, nutq, ertak, she'r, metod, kitobxonlik, texnologiya.

Аннотация. В данной работе освещаются педагогико-психологические основы повышения интереса к книге у детей дошкольного возраста. В исследовании анализируются вопросы формирования навыков чтения с раннего возраста, пробуждения любви к чтению, а также развития речи, мышления и воображения детей посредством художественной литературы. Кроме того, на основе требований, установленных Министерством дошкольного образования, раскрывается значение применения современных педагогических технологий, интерактивных методов и семейного сотрудничества в образовательном процессе.

Ключевые слова: книга, речь, сказка, стихотворение, метод, чтение, технология.

Abstract. This paper highlights the pedagogical and psychological foundations for increasing preschool children's interest in books. The study analyzes the issues of developing reading skills from an early age, fostering a love of reading, and enhancing children's speech, thinking, and imagination through fiction. In addition, based on the

requirements established by the Ministry of Preschool Education, the importance of applying modern pedagogical technologies, interactive methods, and family cooperation in the educational process is revealed.

Keywords: book, speech, fairy tale, poem, method, reading, technology.

Mazkur tezis maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda kitobga qiziqishni shakllantirish va rivojlantirishning pedagogik hamda psixologik jihatlarini yoritishga qaratilgan. Bugungi kunda bolalarda erta yoshdan kitobxonlik madaniyatini shakllantirish ularning intellektual salohiyati, nutqi va tafakkurini rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, bolalarda kitobga qiziqish, avvalo, oilada yaratilgan kitobxonlik muhiti va kattalarning shaxsiy namunasiga bog'liq. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida esa badiiy adabiyotlar, ertak va she'rlar orqali bolalarning tasavvuri, emotsional dunyosi hamda mustaqil fikrlash qobiliyati rivojlanadi. Kitob bilan ishlash jarayonida interfaol metodlardan foydalanish (savol-javob, rolli o'yinlar, sahnalashtirish, rasm asosida hikoya tuzish) bolalarning jarayonga faol jalb etilishiga xizmat qiladi.

Shuningdek, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash, ko'rgazmali vositalar va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish kitobxonlik jarayonini yanada qiziqarli va mazmunli tashkil etish imkonini beradi. Oila va ta'lim muassasasi hamkorligi esa bolalarda barqaror kitobxonlik ko'nikmalarini shakllantirishning muhim sharti hisoblanadi.

Kitobxonlikning pedagogik-psixologik asoslari

Psixologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bola erta yoshdan eshitgan ertak, she'r va hikoyalar orqali atrof-muhitni anglay boshlaydi. Badiiy matnlar bolalarning tasavvurini kengaytiradi, obrazli fikrlashini rivojlantiradi hamda lug'at boyligini oshiradi. Kitob o'qish jarayonida bola qahramonlar xatti-harakatini tahlil qiladi, yaxshilik va yomonlikni farqlashni o'rganadi, bu esa uning axloqiy tarbiyasiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Pedagogik nuqtai nazardan, kitob bilan ishlash jarayoni tizimli va maqsadga yo'naltirilgan bo'lishi lozim. Tarbiyachi bolalarning yosh va individual xususiyatlarini inobatga olib, mos adabiyotlarni tanlashi zarur. Rang-barang rasmlar, qisqa va

mazmunli matnlar, takrorlanuvchi syujetlar maktabgacha yoshdagi bolalar uchun ayniqsa samaralidir.

Kitobga qiziqishni shakllantirish usullari

Bolalarda kitobga mehr uyg'otish uchun quyidagi metod va usullardan foydalanish maqsadga muvofiq:

1. **Ifodali o'qish** – tarbiyachining ovoz ohangi, mimika va jestlardan foydalanishi bolalarning diqqatini jalb qiladi.
2. **Savol-javob metodi** – o'qilgan matn yuzasidan savollar berish bolalarning fikrlashini faollashtiradi.
3. **Rolli o'yin va sahnalashtirish** – ertak qahramonlari obrazini ijro etish bolalarda ijodkorlik va nutq faolligini oshiradi.
4. **Rasm asosida hikoya tuzish** – bolalarning mustaqil fikrlash va voqeani ketma-ket bayon qilish ko'nikmasini rivojlantiradi.
5. **Kitob burchagi tashkil etish** – guruh xonasida alohida kitoblar joylashtirilgan qulay muhit yaratish bolani mustaqil ravishda kitob varaqlashga undaydi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ahamiyati

T Hozirgi kunda ta'lim jarayonida interfaol metodlar va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish keng yo'lga qo'yilgan. Multimedia vositalari, audio ertaklar, elektron kitoblar bolalarda qo'shimcha qiziqish uyg'otadi. Biroq an'anaviy bosma kitobning o'rni beqiyosdir. Shuning uchun zamonaviy texnologiyalar kitobxonlikni qo'llab-quvvatlovchi vosita sifatida qo'llanilishi maqsadga muvofiq. Interfaol metodlar bolalarni ta'lim jarayonining faol ishtirokchisiga aylantiradi. Bu esa ularning mustaqil fikrlash, muloqot qilish va o'z nuqtai nazarini bildirish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Oila va ta'lim muassasasi hamkorligi

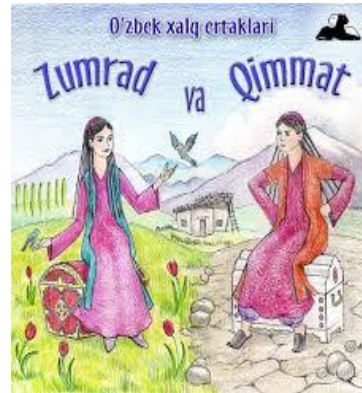
Bolalarda kitobxonlik ko'nikmasi, avvalo, oilada shakllanadi. Ota-onalarning bolaga ertak o'qib berishi, birgalikda kitob ko'rib chiqishi, qahramonlar haqida suhbatlashishi bolada kitobga nisbatan ijobiy munosabatni mustahkamlaydi.

Maktabgacha ta'lim tashkiloti va oila o'rtasidagi hamkorlik – kitobxonlikni rivojlantirishning muhim omilidir. Ota-onalar uchun seminar-treninglar, tavsiyalar, “eng faol kitobxon oila” kabi tadbirlar tashkil etish samarali natija beradi.

Bolalar uchun ertak kitoblar:

Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda kitobga bo'lgan qiziqishni shakllantirish ularning intellektual, ma'naviy va nutqiy rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, 3–7 yosh oralig'i bolaning tasavvuri kengayadigan, nutqi tez rivojlanadigan va atrof-muhitni faol o'rganadigan davr hisoblanadi. Shu sababli bu davrda bolalarni kitob bilan do'stlashtirish kelajakdagi muvaffaqiyatli ta'limning mustahkam poydevorini yaratadi.

Avvalo, bolalarda kitobga qiziqish uyg'otishda ota-onalarning o'rni beqiyosdir. Bola ko'proq taqlid qilish orqali o'rganadi. Agar ota-ona uyda muntazam ravishda kitob o'qisa, bola ham kitobga mehr qo'ya boshlaydi. Ota-onalar farzandlariga ertaklarni ifodali o'qib berishi, qahramonlarning ovozi o'zgartirib, voqealarni jonli tasvirlab berishi bolada katta taassurot uyg'otadi. Masalan, o'zbek xalq ertaklari yoki bolalar uchun yaratilgan mashhur asarlar bolaning tasavvurini boyitadi. Jumladan, Zumrad va Qimmat, Bo'g'irsoq kabi ertaklar bolalarda yaxshilik va yomonlik tushunchalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, maktabgacha ta'lim muassasalarida kitob burchaklarini tashkil etish muhimdir. Rang-barang rasmlar bilan bezatilgan, yoshga mos, yirik harfli va ko'rgazmali kitoblar bolalarning diqqatini tortadi. Tarbiyachilar bolalar bilan birgalikda kitoblarni tomosha qilish, rasmlar asosida hikoya tuzish, rolli o'yinlar tashkil etish orqali ularning kitobga bo'lgan qiziqishini oshirishi mumkin. Masalan, Qizil qalpoqcha ertagini sahnalashtirish bolalarda ijodkorlik va nutq faolligini rivojlantiradi.

Bolalarning yosh xususiyatlarini inobatga olish ham muhim omildir. 3–4 yoshli bolalar ko'proq rasmlarga e'tibor berishadi, 5–6 yoshli bolalar esa voqealar ketma-ketligiga qiziqqa boshlaydi. Shu bois, dastlab rasmlar orqali hikoya qilish, keyinchalik

esa matnli kitoblarga o'tish tavsiya etiladi. Kitob o'qish jarayonini majburiyat emas, balki qiziqarli mashg'ulotga aylantirish lozim.

Zamonaviy texnologiyalar davrida bolalarning e'tiborini kitobga qaratish biroz murakkablashgan. Televizor, telefon va planshetlar ko'pincha kitob o'rnini egallab bormoqda. Biroq ota-ona va pedagoglar elektron qurilmalardan foydalanishni me'yorida cheklab, kitob o'qishga alohida vaqt ajratishlari zarur. Masalan, har kuni kechqurun "ertak vaqti"ni joriy etish yaxshi samara beradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarning kitobga bo'lgan qiziqishini oshirish uzluksiz, tizimli va maqsadli pedagogik faoliyatni talab etadi. Kitob orqali bola nafaqat bilim oladi, balki nutqi, tafakkuri, tasavvuri va ma'naviy dunyosi boyiydi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar hamda oila bilan hamkorlik asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni bolalarda mustahkam kitobxonlik ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Demak, maktabgacha yosh davrida kitobga mehr uyg'otish – kelajakda intellektual va ma'naviy barkamol shaxsni tarbiyalashning muhim poydevoridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

- 1.**Axtamova A. A. (2025).** *Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalar kitobxonligi.* Modern Science and Research jurnali, Mart, 2025.
- 2.**Babayeva D. R., Jumasheva G. X. (2022).** *Children of Preschool Age Awakening Interest in the Book.* Current Research Journal of Pedagogics, 3(02), 42-46.
- 3.**Qo'ldoshev T. (2024).** *Maktabgacha yoshdagi bolalarni badiiy adabiyot bilan tanishtirish va kitobga qiziqishni oshirish usullari.* TADQIQOTLAR.UZ jurnali, 35(2), 180-188.
- 4.**Muxtorova Z. S., Djurayeva A. V. (2024).** *The Role of Games in the Development of Speech in Preschool Children.* Uzbek Scholar Journal, Vol. 27, 44-48.
- 5.**"O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tashkilotlari uchun davlat o'quv dasturi / takomillashtirilgan nashr" (2022).**

